

SỮA
NESTLÉ
HIỆU CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON
NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp
Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ
sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées)
ở khắp Đông-Dương

Việc trong nước

(Tiếp theo trang 2)
khu vực nông trường đơn: 1) Phá thảo
quần thể; 2) Lũn lặn diên thổ; 3
Nhánh làm hương tiêu; 4) Bùn lầy mồi
hồ, tuyên án như sau: Lý trưởng Nguyễn
Hữu Thọ 2 tháng tù, Hương mục Nguyễn
ngọc Tự 1 tháng tù, Dân của lý làm nh
chưa rõ tên Trung thẩm sẽ sao?

Xuân viên

Chuyến tống đình

Làng Hòa thành Hà, thuộc tổng Ph
quai họ, phủ Nam lý, từ ngày có t
sơ tống đình đến nay, ngày nào c
thấy hương hỏa Lê Chiêu và hương
Nguyễn Chiêu rảo khắp trong làng, bu
những dân bản thổ mỗi người phải ch
lũ, nói để sấm là như thế này ph
quan (7); nếu không chịu, sẽ bị t
sang nam chửi bới đùng mầy b
Thật nghiêm, bọn dân này ch
mỗi người nộp 15 hoặc 6, 7 gi
lên Đại nhà nghèo lại bị đ
xin chấp 600, nhưng biết vậy đ
ra tiền! đành phải nộp tiền mà đ
cho vợ Hương họ hai sang, còn b
xin chấp thiếu, có số đ
Bà là cướp gạo đến đòi! Dân

Ăn trộm đánh xé đoàn lễ đầu
QUẢNG-NGÃI. - Tại làng An hội,
tổng Nghĩa địa, phủ Nghĩa, gần đ
bọn trộm tung hoành lẩn.
Tối 22-12-35 chúng vào nhà Võ B
khẩu lấy cắp đồ đạc, bị Ban h
đi tìm, không có ở nhà.
Kể đến hôm nay (23-12-35) x
đương thì trong làng đi tuần, v
cần trước nhà ông Tổng Ph
lâm xam đi, xé đoàn lễ đầu, l
chúng đánh lễ đầu, xé đoàn lễ
xuống, thì chúng chạy thoát, m
đến sang theo cầu với xé đoàn lễ
với hương lý.

Ái là người chức trách chấp đ
dân!

Bị án có oan không?
Làng Chấn me, tổng Bình Sơn (B
tổng Bình Sơn, phủ Bình Sơn) có đ
hiệu Hương lý về mầy đầu hương lý, và
hiệu đại hào mục Nguyễn chính ch
làng làm nhà riêng... mà quan ph
chợ đũa. Sau đến tỉnh, tỉnh giao về ph
cứ; quan phủ còn thủ tục mà làm
Định Cảnh 1 tháng đi hay phạt ng
còn tên Trần Sơn bị oan án trước, đ
ph. Ngày 16 tháng 11 Anam, Định C
đó bị tống lao. An này có oan ch
L. 3.

Lại đồng bóng
SINH-THUẬN. - Nguyễn thị C
ở làng Phú Tài, chuyên nghề đồng b
bị quan bắt (có đồng bóng đến số

322). Nhưng để bắt chuyện m
Hội này còn có lễ chuyển nghề đ
đồng bóng sinh nhai nơi miền nhà
Như ở làng Tân Xuân có tên đ
(ấp Xuân điền). Tên cối Đ
nông, làng Bình an có đồng B
Cối; là tự xưng cối La bằng, người
xưng cối bà chúa. Ở thời m
chương sinh ở xa xa với tiếng
kể câu tự, người cầu tài, xin
vào tiếp rệp. Tội nghiệp có kẻ b
nông thôn, đến bọn ấy xin b
càng sống, khi rượu thầy thuốc
chưa không bị nữa.

Cải độ m
Bất m
HAIPHONG
TRƯNG SỞ
Ông Georges Haguenin làm việc ở
Thương-xã và h
ràng số Tiền Đông Tân-Vinh-Hội 50003,
mở ngày 30-12-35 tại Hanoi
Ông này ký Octobres 1934 đã t
10003.

Sách tặng

1) **Tổng thư do ông Dương-Linh**
Nguyễn-đức-Hợp ở Hanoi soạn,
giả 0510.
2) **Văn sĩ do ông Hồng Quang ở**
Haiphong soạn, là một bản lịch
118 trang, in đẹp, giá bán 0545.
3) **Ông Phan trần Chấn ở Hải**
Quảng, sĩ, sách do ông Nguyễn
Luật soạn, công lịch ông Phan
Chấn làm giả quyền của Vua
dày 28 trang, giá đặc biệt 0505.
Ba quyển sách trên này, soạn
mời gởi tặng Bản báo. V
cảm ơn và giới thiệu công đ
T. D.

泉達源士醫中

Tinh-Y

Nội-khoa, Ngoại-khoa, Nam-
khoa, Phụ-nữ, Nhi-khoa, Nhân
khoa, Lao-thương, Khái-huyết
Hoa-liệu, Độc-môn, Kỹ-nan,
Tập-chứng.
Số nhà 65, đường
GIA-LONG - HUE

CHIẾN TRANH A - Ý

Sau ba ngày chiến đấu

Amara, 25 dec. - 55 binh lính Ý chết
và bị thương trong trận Abbi Addi
phần xóm hươu ở phía đông trước đây.
Tuy vậy hiện thời cũng chưa biết chắc
là bao nhiêu vì cuộc chiến đấu đã kéo dài
ra tới ba hôm chứ không phải hai.

Bây giờ người ta biết chắc rằng:
Chiến thắng hay thất bại của Abbi Addi,
Addi, cũng phải chờ cuộc chiến đấu và
đã chiếm được nhà tù Kuda Mariam ở
trên một trái đồi, cao hơn và nằm khuất
hơn thành này trong năm tiếng đồng hồ.
Sau đó quân Ý một tiểu 1 n đánh phá
những căn lũy Ý đóng trên mấy trái đồi
ở trước nhà tù Kuda Mariam và gặp binh
Ý cự đường bắn trả, rất dữ dội. Chúng
thấy địch quân đã có mặt thì chỉ tưởng
sợ hãi Y hạ lệnh cho binh sĩ mình phải công
đánh rồi mới đuổi quân A ra khỏi nhà tù
núi trên kia.

Trong lúc này, pháo binh Ý đã trợ lực
cho lực quân một cách thiết thực và h
lên hơn là không quân và rồi cuộc đ
khẩn cho quân Ý phải tháo lui rất g
và lộn xộn và phía sông Tanha là một
chánh của sông Tanza.

Cuộc giao phong liên tiếp rồi đại lượng
3 reglio về phía đông tiếp tới người kh
không binh vì đã giúp cho kẻ ng
cũng cuộc chiến đấu chiến.

A buộc nhưng điều kiện sau
này mới chịu hòa

London, 27-12 - Thông tấn Reuters đ
tin chính thức ở Addis Abeba đ
A hoàng đế đã chấp thuận các điều kiện
điều kiện sau này mới chịu điều đình:
1) Ý phải rút hết quân đội mình ra
ngoài đất A;
2) Ý phải trả một món tiền bồi thường;
3) Các cường quốc công nhận A là một
nước có chủ quyền;
4) Việc phân giới giữa A và các thuộc
địa của Ý sẽ giao cho một hội đồng quốc
tế do Q. L. cử ra;
5) A phải đóng các viên cổ vũ ngoại
quốc - nhưng không nhận người Ý -
trong các công việc tài chính, kinh tế và
cải trị.

Y xây đắp thành trì ở quần
đảo Dodécantése

Athènes, 26-12 - Binh như dân thợ Y
đang nhiệt liệt tiến hành xây dựng
thành lũy ở quần đảo Dodécantése, gần
bờ biển nước Hy Lạp.

... lự lập binh đội máy bay

Theo tin tức được đưa tới Y
đã chờ tới có lao Rhodes 1200 tấn g
hôm có gởi và theo báo Hy thì số binh
đến trả ở đó hiện thời có tới 18 ngàn
người.

Nhiều học viên khác gởi tới báo thì
rằng: Đợt hàng không Y ở cũ lao L
gồm có tới 900 chiếc máy bay rồi.

Dịp may hiếm có !!!

Nhà thuốc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG Hanoi là một nhà thuốc nam ra
đời đã lâu năm, to nhất và danh tiếng nhất trong xứ Đông Pháp, xa gần
ai cũng hoan nghinh là thuốc rất linh nghiệm. Nay nhà thuốc NAM-
THIÊN-ĐƯỜNG mời một nhà TÔNG-ĐẠI-LÝ ở đường Đông - Khánh
Tourane và một nhà PHÂN-CUỘC tại số 64, đường Gia-Long Huế, để
bán các thứ thuốc CAO, ĐƠN, HOÀN, TÁN của Tổng-cuộc NAM-THIÊN-
ĐƯỜNG Hanoi chế ra, vậy kể từ ngày 15 Janvier 1936 r
nào mua các thứ thuốc ở 2 nơi Tổng-đại-lý và Phân-cuộc lý mà mua được
từ 1500 trở lên thì chúng tôi, sẽ xin kính biếu lại một hộp « THUỐC
BỒ » đáng giá 1500 này.

Xin các vị khách chiến sĩ biết công biếu và giá trị các thứ thuốc
NAM-THIÊN-ĐƯỜNG thế nào.

Ngài nào muốn biết rõ thuốc nào chữa bệnh gì, công dụng thế nào,
giá tiền bao nhiêu, xin mời quá bộ đến nhà Tổng-đại-lý và Phân-cuộc
NAM-THIÊN-ĐƯỜNG ở Huế và ở Tourane mà lấy một quyển Dược-mục
và coi sẽ rõ.

Tổng cuộc NAM-THIÊN-ĐƯỜNG Hanoi
Chân-kính chào

...lâm Anh phải lo kiểm
đồng minh

London, 25 Dec. - Các cuộc đàm phán
giữa những vị chuyên môn, về vấn đề
trợ lực cho hải quân Anh ở Địa trung hải
khí hải quân đã bị công kích một cách
vô lối, sẽ tiến hành tại kinh đô ca
cường quốc ở địa địa An châu và chánh
phủ Anh sẽ do các viên ở vấn đề lãnh sự
quân minh thay mặt.

Người ta cho hay rằng: Những cuộc
thương thuyết giữa hai bộ Tổng tham
mưu Anh, Pháp và rồi đã kết quả mỹ
mãn.

Thái độ của chánh phủ Tây-ban-nha còn
mơ hồ, chưa biết chắc sẽ ra sao song
ngoại tướng Eden đã có lời chuyển với
ông De Madariaga, Đại biện Tây-ban-nha
tại H. Q. L. về vấn đề này lại thêm rõ.

Nhật có phải can thiệp vào
cuộc Ý-A không?

Addis Abeba, 26 Dec. - Băn nạy đây
đem đại diện ngoại giao Nhật, do ông
Suzuki cầm đầu sẽ tới kinh thành Addis
Abeba.

Xưa rày chính phủ Nhật không có để
lãnh sự quán thay mặt mình trong nước
A. Mấy bữa gần đây vì quyền lợi Nhật ở
đây mỗi ngày bình thường mail ra nên
chính phủ Đông kinh mới nhất định cử
một đoàn đại diện qua sân sóc các vấn
đề ngoại giao ở Addis Abeba.

Sở quan Nhật chắc sẽ đặt trong cái
đình mới cất rồi ở gần bên trung tâm của
A hoàng và trước kia tinh làm nơi cho A
hội nghị.

Bắt được một tên trộm
mới 14 tuổi

HUẾ - Tối ngày 30 rạng 31 Décembre,
có bọn trộm 5 đến lần đến nhà ông Viên
Trần ở làng Hộ-nhĩ, đường đ
nhà trên, nghe động, anh nhà là, dân
canh và xóm giềng chạy đến, vây bắt
được một tên trộm nhỏ, còn 4 tên tr
lớn thoát chạy.

Lý hương hải tên trộm nhỏ 14 tuổi
thai tên là Đại, 14 tuổi, con cụ lý
trưởng Chấn, người làng Hộ-nhĩ, 4
tên đại bọn kia là tên Đại ở làng Trĩ-
son, tên Chấn ở làng Tân-nh, tên M
và Chấn ở làng Hộ-nhĩ, 4 tên này đ
sẽ đi với chúng để hơn một năm r
rồi, bắt đến nhà anh 4 tên kỹ chia nh
canh gác các ngõ, còn bắt một tên
đầu xông vào nhà anh và nhà anh
lên một tên, 4 tên kia một tên nh
khẩu đồ đi. Chúng nói nó cho ăn n
củ, cấp cho mỗi ngày 0510, bữa nào đi
trộm được và tại đó cho thêm 0510 n
Lý hương làng Hộ-nhĩ và nhà anh đ
tên Đại lên nạp cho quan Bình-l
biết tòa Nam-đơn xử tra xét ra s
P. 3.

VERRERIE LAMPISTRIE
MINH-PHU
78 HÀNG - BỒ
HANOI

Xưởng chế-lạc các thứ đồ dùng
bằng THỦY-TINH và các hạng đèn
làm đã lâu năm.

Công việc tinh xảo.
Giá bán phải chăng.
Đã nổi tiếng khắp TRUNG, NAM, BẮC

MUA SỈ

TÍNH GIÁ RẤT

ĐẶC BIỆT

Dùng sữa
"LE GOSSE"

Sữa « LE GOSSE »
rất tốt cho tất
cả mọi người:
có nhiều chất
kem (Crème) rất
tinh khiết.
Bao thầu cho
Nhà - nước
năm
1932-1933

Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de
Pudiculture etc... à Saigon.
Có bán trong các tiệm tạp hóa ở Đông-Pháp.

HIỆU GIẤY XANH: Gia đình hợp... 0530

Đại lý:
ÉTABLISSEMENTS MORIN FRÈRES
HUÉ - TOURANE - QUINON

MÔN THUỐC TRỊ BỆNH

Đưa Dạ đũa, ăn chậm tiêu.
Đầy dạ bụng rất hại!

Thuốc này của nhà Y học trẻ danh
Trong học phái minh ra, đã chữa được
hàng ngàn người khỏi, đã bệnh mới phải
vay đã lâu năm, uống vào là thấy hiệu
nghiệm ngay. Thuốc trị tất cả các
chứng như: đau bụng, đau dạ dày, đ
ngọt, đau tim, đau gan, đau ruột, đ
nhau, đau dạ dày, ăn uống ch
lên, đầy hơi nóng, hoặc ăn vào thì
ra, hoặc thì nó đau, hoặc khi đói đ
lỗi đau, loét không, như người già c
có người hay đau về một lần, có
người hay đau về mùa nóng, có người
thường đau quanh năm, có khi đ
nổi hân, nổi cục lên rồi lại tan nh
thông, hoặc đau dạ dày con hư l
nặng độ tiêu hết mất như nhà đ
Đang thuốc này đều được khỏi cả

THUỐC TRỊ CHỨNG

Hư trợc, hoạt tinh, Tinh khí
bất cố rất hại!

Thuốc này của vị tân Y-học Trung-
hoa sáng chế ra rất là mới mẻ. Ch
Chuyên trị các chứng tâm thần y
lệ, tinh khí lỏng lẻo, tinh ra b
trợc, hoạt tinh, đi tinh, mộng tinh, tinh
khí bất cố, dương sự bất cố, có nh
bất kiên, hoa mắt, ò tai, đau lưng m
đi. Hết khi trong người một nh
thức đau, thường trong ống đ
hay buồn ngủ như kiến bò, và h
rớt tinh ra quí-dầu như rít g
rượu, có khi ỉn thấy ra khi tr
chư nước gạo. Tiểu tiện thường
đi lẩn, tiểu đục, tiểu trắng, tiểu
táo vàng, v.v. Các chứng kỳ lạ đ
người tiểu tiện bất cố, hoặc n
quá độ, hoặc bị bệnh phong t
khởi tuyệt vọng, hay đang nh
chất thuốc này đều được khỏi cả
lâm cho tinh thần hư trợc đi mà th
bệnh. Kịp mua thuốc này th
được lành mạnh.

Hai thứ thuốc này cũng giá mỗi hộp là: 1500 - nửa tá 3500
BÁN TẠI: A-CHAU DƯỢC-PHONG
127, Hàng Bông (Cửa-quận) - HANOI
Các ngời ở xa, xin viết thư về để gửi, mua thuốc theo cách như đ
giao ngân rất tiện và đáng.

TIỂU THUYẾT
HU' KHÔNG
LƯƠNG-PHAT dịch-thuyết
31

Mộng lang về đứng giữa bàn mà nói:
- Thế là tôi chào bạn để có đi thăm nhiều chỗ khác
nữa. Nhưng trước khi tôi xuống tàu, tôi còn gặp lại bạn
một lần nữa, và đến sự thế thế nào bạn cũng có đi tri
rộng Mộng lang này là bạn của Ái lịch, đến xa đến gần
và cuối cùng một đời của Mộng lang.

Mấy ngày sau Đại băng hết sức chăm lo về sự bán đ
đặt trong nhà.
Cuộc HỒNG HẮC đã tỉnh xong. Nhưng còn có món tiền
lật vật khác cứ mỗi ngày có người đến đòi hỏi mãi. Thậm
chí là đến một người rất cần thận để đặt mà phải
đáp ứng một lần đến đòi tiền vì tiền ấy đến lần thứ ba
và quyết rằng nếu không trả tiền thì sẽ không chịu đi.
Đại băng giằng dụa đi theo vào sau trạng sư La lịch
đương từ mà còn hân hân mà bán định với nhau. Các
hiệu giấy và các bản ghi đều là giấy thượng hạng...
Trạng sư Võ Bất cũng đến tỉnh ngục để giúp việc. Cuộc
bán phát mãi là định đến cuối tháng. Trong các báo có
đăng tin; nhiều bài báo nói nghiêm nghị, tuy có giọng
ghen ghét, mà số báo lại nói không được lời.

Đại băng phải nhún mầy, nhưng biết làm sao mà cảm
giận được? Đối với các nhà kỹ giả đến phòng vấn.
Đại băng cũng vẫn tiếp tục từ từ, và cũng bằng lòng
để cho phải viên một tập chỉ có hình ảnh, chụp hình
cái thư vị.

Cũng trong lúc ấy Đại băng ra sức vận động tại Bộ
với quan thượng và các nghị viên, chàng muốn sao cho
chúng được bỏ, vì chàng chắc rằng nếu công việc sắp
đặt thành rồi thì Đại băng sẽ bằng lòng nghe theo. Chàng
không khi nào chịu làm Đại băng, vì Đại băng đã làm
cho chàng tổn mất của cải rất nhiều, nên chàng muốn
cho thế nào về tương lai Đại băng phải bỏ lại các đồ
chàng đã mất.

Vì có hai vợ chồng phải bán đi đại tang, không đi
thăm viếng chết nhời, và Đại băng cũng phải ở nhà, nên
chàng được vắng vẻ. Chàng đến báo hàng Lở an định
việc đó là Đại băng, vì cuộc đó là này rất tốn kém mà
trong lúc này cũng chẳng cần gì.

Một ngày kia Đại băng đi về một vui vẻ hơn ngày
thường; người ta vừa mới bỏ chàng đi lãnh sự ở Batavia,
thật là một địa vị quá sự ước vọng của chàng, và chàng
đã nhận rồi. Đại băng cho Đại băng hay mà nói như là
một chuyện tự nhiên; hai người đã thuyên rồi. Chàng
lại cất nghĩ: sự sống ở Nam dương quả là rất
mất mát, nên có lẽ nên bằng lòng bán đi các đồ của chàng,
Đại băng không nói gì. Đại băng lại nói:
- Chúng ta đến tháng hai mới đi; lúc ấy vợ và Ái
lịch sẽ không cần tới nữa vì các công việc của họ

xong.
Bây giờ Đại băng mới cười lại mà trả lời một cách
quả quyết:
- Chỉ một mình cậu đi thôi, tôi ở lại Ba lô, cậu cũng
biết.

- Mày không chịu đi với tôi, thì tôi sẽ nhẹ phần
trách nhiệm về tài chính đối với vợ và trước pháp luật.
Thì mày lấy gì mà sống?

- Tôi không biết. Tôi sẽ liệu. Có lẽ tôi sẽ vào cơ
trưởng.

Đại băng nghe nói mà nhìn Đại băng như là đang đ
hóa điên. Bà từ trước Đại băng đã bắt á!

- Không sao đâu, được lắm. Có người bảo rằng tôi
sẽ thành tài. Và không phải chỉ có một mình tôi là
người trong phái thượng lưu mà đi hát đàn. Ngày nay
sự đó thường.

- Tôi cảm ơn cậu. Cái quyền làm chủ của tôi...
mày cũng biết chứ. Thật may mắn cả tinh thần sau...

Điều làm cho chàng phải nhún là sự thay đổi trong
tính tình của Đại băng, từ nín thinh, và nhiều
khí thế một nhọc, của một tỷ là rơi lụy, và khi nào
càng có một vẻ thuốc đở bên mình đã hết. Tưởng như
Đại băng đang một bệnh trong tâm hồn, rồi có hồi tỉnh
lành năng vui cười, coi bộ rất là kỳ.

Đại băng phải đi một mình với vợ, trong chiếc xu
hơi và bà còn giữ lại, từ ngày đêm tang đến nay b
kỷ là bữa chiều xa kia đi ra lần đầu. Đại băng lại đ
ngay tìm cho hàng Lở an báo phải rích xít những
người lai tới tại đền và chàng còn đến Lở biền:

- Anh hãy coi giữ cửa không cho ai vào, vì bà khỏe ở.
Người này tới giờ sau một phút lại nghe bà ch
động:

- Tôi không tiếp ai cả, nhưng nếu ông Vi tới đ
thì anh cứ để ông ấy vào ở phòng khách của tôi.

Lở biền chỉ cái chèo. Vì Lở biền đã chán biếu. M
hàng ngót hai chục năm trong một gia đình là đến lại
không thiếu được các đồ bi một trong gia đình ấy?

(Kể sau sẽ tiếp)

VẤN ĐỀ TRUNG NHẬT TRONG CON MẮT PHẢI HỌC GIÀ TRUNG NHẬT

1) BỨC THƯ CỦA HỒ-THÍCH, BÁC SĨ TRUNG-HOÀ, GỢI CHO THẤT-PHỤC-CAO-TÍN, HỌC GIÀ NHẬT.
2) BỨC THƯ CỦA THẤT-PHỤC-CAO-TÍN TRẢ LỜI CHO HỒ-THÍCH.

(Theo Phụ trương số 858)

« Học theo dân nước A, không phải là việc dễ dàng. Song ta xin kính cáo quốc dân Nhật bản: như một nước có 4 trăm triệu người mà bị ép đến cái chỗ « không ngẩng đầu », đến cái chỗ « không nhìn được nữa », thế nào cũng có một ngày cần phải làm liều một phen. Khi ấy chúng ta định bao nhiêu những xu vớ trung tâm về công thương, về văn hóa, về giáo dục gì gì, đều đặt vào dưới quả bom tàn bạo và đẫm máu, là thứ ghê gớm giữa thế kỷ 20 này, tha hồ cho cá thấy hóa làm một vũng « đất thiếu ».

« Năm trên, nhà lãnh tụ Nhật bản đã có cái khẩu, biện « ngoại giao đối thiên » (對土外交). Nếu quân nhân Nhật bản nuốt đi một xỏ Trung quốc vào cái chỗ « không ngẩng đầu » thì tất nhiên đi vào một ngõ đường hẹp là đem chánh sách « đất thiếu » của Trung quốc để đối phó với chánh sách « đất thiếu » của Nhật bản, chứ không nghĩ ngờ gì nữa.

« Ta số dĩ có câu thứ hai: Nhật bản không nên khinh thị tâm lý của dân của một dân tộc có trên 4 trăm triệu người » là thế.

« Thân thiện ! Thân thiện ! Nói suông như vậy vô ích, sao bằng nghĩ cách gì làm cho tiêu mối thù hận kia là hơn.

« Quốc dân Nhật nên tự giác ngộ: Hai nước đánh nhau, nước mạnh chiếm thắng lợi là lẽ tất nhiên mà cái đó chưa phải là gieo mối thù hận :

« Trung Nhật đánh nhau, sau không đầy 10 năm, vào khoảng Nga Nhật đánh nhau, Trung quốc phải đóng thêm đồng minh với người Nhật ;

Nga Nhật đánh nhau, sau 4, 5 năm, trở cang đánh đồng minh ; Phổ Áo đánh nhau, không bao lâu 2 nước trở thành kẻ thù nhau... Bởi vậy nên ta nói đánh nhau không đủ gây mối thù hận. Duy có thù là nguy, đe vào chỗ yếu mà khiến cho người ta muốn giữ không giữ được, muốn đánh không đánh được, cái ngọn độc ác ấy, vô-sĩ-đạo nên làm thế nào ? Cái đó mới là mối mối thù hận rất sâu, mà mối thù hận ấy không khỏi có ngày phải đi vào con đường gọi là chánh sách « đất thiếu ». Trung quốc mà bỏ ra « đất thiếu », phải chăng là phúc và lợi của nước Nhật bản ?

Câu thứ ba

Câu thứ ba mà ta muốn nói là Quốc dân Nhật bản cần phải để đặt qui chuộng cái công nghiệp về vàng đời quá khứ và tiền đồ vi đại ở tương lai.

« Công nghiệp vĩ đại của quốc dân Nhật bản trên lịch sử 60 năm đã qua, không chỉ vinh dự riêng cho Nhật bản mà cũng là cái thiêu liêng cá nhân loại. Ai đã đọc lịch sử Nhật bản đều phải khâm phục và hừng phấn. Song Đông-Trí có nói: « Ai cũng có đầu, ít hay có sau », một quốc gia có cái đời quá khứ vĩ đại mà một mai đồ sụp, sự ấy cũng thường. Ta không có ý chúc dữ cho người Nhật, nhưng cái gương sò sò đó :

« Lúc Tây-ban-nha đương thịnh, chiếm phần nửa Tây-ban-câu, đất thực dân khắp cả thế giới mà nay ra thế nào ?

« Nước Đức lên tới cang bằng hái, trước cái ngày Áo-chiến năm 1914, nào vô bị, chánh trị, văn

hóa, khoa học, triết học, công, thương, âm nhạc, mỹ thuật cho đến gì gì nữa, nước Đức cũng tự phụ là bậc nhất trên thế giới cả. Nước Đức không phải một nước cường thịnh lòng lẫy trên hoàn cầu sao ? Vậy mà trong 4 năm chiến tranh, sa vào cảnh phân loạn nghèo khổ, hai mươi năm nay chưa khỏi phục lại được cái địa vị trước trên Âu chiến.

« Trong sử lệ trên, chúng ta nên giảo ngộ câu cổ huấn : « việc người không nên lười biếng sau » rất có ý nghĩa. Thường thường công nghiệp trảm năm mà làm hư hỏng trong 2, 3 năm.

« Tiền đồ Nhật bản vẫn tốt đẹp, không có nước nào làm phòng bại được, trừ ra chính thân Nhật bản tự mình hủy hoại mình.

« Trước 3 năm đây, một nhà tư học chuyên gia nước Anh chỉ trích hành vi của phái quân nhân Nhật bản cho là cách hành vi « toàn cả dân tộc tự mỗ bụng ». Lời cảnh cáo của nhà làm sử Anh, đáng cho quốc dân Nhật nên tự tỉnh.

Rất phục Nhật bản mà cũng lo thay cho Nhật bản

« Ta là một người rất khâm phục cái thành tích về vàng của quốc dân Nhật bản ; ta cũng tưởng tượng tiền đồ của nước Nhật bản là Thiên hoàng muốn đời một giống « nào tình thân vô sĩ đạo, nào lãnh chất cần kiệm và quan niệm ái quốc của nhân dân Nhật bản, cho đến lãnh yêu đẹp, lãnh ham học, rồi là gồm cả ưu điểm 2 dân tộc Anh cái lợi và Đức ý chí làm một. Dân tộc quý hóa ấy có thể theo đường hòa bình phát triển một quốc gia tốt đẹp nhất ở Á đông cả người đời kính mến

khôn ngợi.

« Nhưng ta quan sát cái chủ xu hướng trên đường chánh trị Nhật bản gần mấy năm nay mà ta cũng lo thay cho Nhật bản :

1) Trên 60 năm nay, trên nền chánh trị, vẫn theo xu thế « dân trị hiền chánh », nhưng trong thời kỳ gần đây rõ đã đứt đoạn mất, lại trở thành chánh trị « vô nhân chuyên chánh ».

2) Một quốc gia có tiếng là kỷ luật trật tự lâu nay, mà gần đây trở ra cái hiện tượng kỷ luật đổ nát, khiến cho người ngoài không hiểu chánh quyền Nhật bản ở đâu và bình quyền ở đâu.

3) Một quốc gia rất tốt đẹp trở thành một quốc gia khùng điên. Ở giữa cái thế giới lớn này, chỉ có kẻ cừ mà không có nước bạn.

4) Cái cuộc thế trên quốc tế do vô lực tạo thành, chỉ có một cách nhờ vô lực thật lớn để duy trì, nên quân bị phải lo khoách sung, quân bị khoách sung vô hạn chế, càng tăng thêm mối nghi kỵ trên quốc tế mà toàn thế giới thành đua nhau chăm việc quân khoách, gây ra cái chiến họa sau này.

« Đây 4 điều trên, đã đủ khiến cho người bàng quan lo thay cho Nhật bản.

Con đường dân tộc tự sát

« Một khối lớn thổ địa mới chiếm năm trong tay, một dân tộc 4 trăm triệu người cửa hậu chứa trong lòng, một nước gần lục quân cường thịnh trên lục (chỉ Nga), hai nước hải quân mạnh ở trên biển (chỉ Mỹ Anh), đứng giữa cuộc thế trường vi, dầu nhìn quang nhà chánh trị thông minh khôn khéo đến đâu, cần thận ứng phó mà hờ một chút đồ tung

ra cuộc nổ bùng, xiên vào con đường dân tộc tự sát !

« Đứng trước bờ bấp mà gò cương ngựa lại », người xưa cho là việc rất khó, trên lịch sử chính trị, xưa nay ít thấy ai làm được. Nhưng hiền khô không bờ, quay đầu lại tức là bến. Cái nguy hiểm « không quay đầu », thật không thể tưởng tượng được ! Ta số dĩ nói tiền đồ vi lai nước Nhật bản, vì ta không tin Nhật

bản hủy hoại là phúc cho Trung quốc hay cho thế giới, nên ta không nổ không cáo với quốc dân Nhật bản lợi trong ngàn trời.

« Sau cùng, ta rất cảm tạ cái can nghị của Thất-phục-cao-Tín làm sanh muốn nghe lời nói ta. Cái can nghị ấy, duy có đáp lại bằng cách nói thiệt.

« Kỳ sau sẽ đăng bức thư trả lời Thất-phục-cao-Tín.

Bài văn tế tám người chết vì thành đồ ở Thượng-tử

Hỡi ôi ! Kiếp chúng ta dưới mương sa

sụp.
Mắt nhắm-Y thêm cay xát với thương đau;
Tình anh em trong biển chung đầu,
Lòng không lãnh há hững hồ u huyệt cốt.
Nghe tiếng bào sơn chết chầu tình;
Thấy oan qui cũng than chưa kịp.
Hầu giờ ! Sự lạ làng ghê,

Họa kỳ quái lột.

Thành nghiêng núi đổ, mạng sinh linh

mà rồi quá dễ trùn;

Thật nát xương mềm, phách tri giác mà

xem đường sáu mọt.

Trời sao điên thế ? Sợ chúng thành

nhà ở là yên già;

Đất bá đội ru ? Thối no bụng hồn lòn

phương đại diệt.

Chân tường cao là dựa vững, lòng tin

sau mào phải phách lư.

Cây gió đứt mà thôi càn, cuộc biến

khỏe tới khi nắng gắt.

Trông thấy quá đau; thương thêm thêm

xót.

Nên vạch lòng son; Khóc người mạng

rớt.

Hỡi các vong linh !

Mắt nhắm một nơi ;

Da vàng chung lối ;

Mưa nắng đời ơn cho chớ, cũng chung

trời đất, há rằng khác lạ khác chơ ;

Thị thành sương chôn lấp áo, hia cá

gái trai, thấy cũng là em là chị.

Vi ai một có cái tay ;

Đến nơi tám thấy không sót.

Thương vì nỗi hận người lao động, vắn và bán thân nuôi miệng; học đến đũa đến, vớ có chửi mà góa, con có cha mà chết.

Thăm quá chừng cái kiếp phôi sanh; thành linh mưa và chầu tại ; chất quá vô duyên, đá làm gương đeo đầu, gạch làm gieo đâm ruột.

Tội gì bọn trên núi trong chiến; mơ màng giữa giấc, thất nhiên đó bụng, không

động chờ chờ đợi anh chàng.

Thù gì người gần đất xa trời, hai hợp

chất hơi, vô cớ cướp hồn, chẳng cho kịp

chờ mai đợi mối.

Sắt nhân đến thế ! hỡi ông xanh càn

càng đẹp, ngắm gương đời thất khổ kiêu

đường sanh.

Phi lý đường này ! rằng can đó là vi

trùng, nhà khoa học cũng khó tư

phương thuốc.

Xin chớ nghĩ thành cao là bờ dựa, đắp

lâu mà đổ chóng, có khi rồi nhất đáng vô

thường.

Nhưng còn mong máy tạo khéo vòng

khay, phách từ mà hồn sanh, ăn là cũng

thiền thu hết một.

Kiếp oan trái bất đầu là nặng nhẹ, trông

đường qua, lại ngắm ngôi đường tới, đất

một hồn dưới suối nằm im.

Nội ái ưa bề thấy phải chầu cay, cạ

ky lời, khôn phôi vạch kỳ lòn, hương

một nỗi trước mà xin dứt.

Ô hỡi ! Thượng hương.

SÀO-NAM

— Con này, hiệp Hoàng đế đang đi trên đường bỏ về Gô-ra-nôp, ngày 10 hay 12 ngày sẽ về Ly-ông, và ngày 20 hay 25 thì đến Ba-lê.

— Nhắc đến sẽ nổi lên...

— ...Đã đến rước ngài.

— Ông chỉ có mấy người theo hộ vệ, chúng sao nổi với bao nhiêu quân đội.

— Bao nhiêu quân đội ấy sẽ đưa rước ngài về kinh thành Gô-ra, con thiết tha quá trẻ nít! cơ khổ, con tưởng cái máy truyền tin nói, nói sau khi Hoàng đế lên bờ đến những 3 ngày: « Người soạn đoạt ngôi vua đã lên tại Cen-nô với một vài người theo hầu; người ta đương đuổi theo, là đúng sao? Hiện ngài ở đâu? Làm gì? con không biết chỉ cái, chỉ biết là bị người ta đuổi theo mà thôi. Phải! người ta đuổi theo như thế mãi cho đến khi đến Ba-lê mới dừng, không mất một viên đạn.

— Gô-ra-nôp và Ly-ông là hai thành phố rất trung thành với vua, sẽ triệt đường ông chờ lại.

— Gô-ra-nôp sẽ mở rộng cửa mà đón rước ngài, Ly-ông cũng vậy. Con phải biết rằng tin tức bên phải của con, nhưng con đặt chân trên đất Ba-lê chưa được nửa giờ, cha đã biết rồi; chỗ trú của con, con chỉ nói với người lái xe chó có nói với ai nữa đâu, thế mà cha cũng biết, và đến đây ngay khi con sắp sửa lại bàn ăn. Con rung chuông, bảo làm thêm một bữa nữa, để cha cùng ăn với con vui.

Vinh-Pho nhìn cha như cách lấy làm lạ lắm:

— Tuyệt cha thông biến quá.

— Có gì khó hiểu đâu, các anh có quyền thế, tiền bạc, còn chúng ta chỉ cày nơi lòng đất sẵn mà thôi.

Vinh-Pho vừa cười vừa nói:

— Sợ hãi.

BÁ TƯỚNG MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP - QUỐC LỊCH - SỬ TIỂU - THUYẾT

Tác giả: Alexandre Dumas

— 24

Dịch giả: Nam-Son

— Phải, nổi giận; người ta gọi nổi giận là lòng uất vọng vậy.

Ông Noa - Thê dơ tay lên, rung chuông để gọi người bồi mà Vinh-pho không chịu gọi. Vinh - Phô nắm tay ông lại:

— Xin cha thông thả một chút, để nói cho hết câu chuyện.

— Còn cứ nói.

— Tuy số cảnh-sát nhà vua ương dở, song nó cũng biết được một điều rất đáng sợ.

— Điều gì?

— Bộ dạng người đến nhà nguyên-soái Kết-Nây sớm ngày ông này biến mất.

— A, cảnh-sát kỳ mà biết điều ấy sao? Bộ dạng người kia thế nào?

— Da sẫm, tóc, râu và mắt đen, áo xanh gai nút tời cò, nơi nút áo có đeo một dây từ bụng Bắc - đầu bội-tính, đôi nón rộng vành, và cầm cần mây.

— À! À! nó biết vậy? nó biết vậy sao lại không bắt đi để làm chi.

— Vì mất dấu, hôm qua bay hôm kia đi đó, tại góc đường Côt-hê-rông.

— Cảnh-sát của các anh đại đội lắm.

— Nhưng rồi cũng có khi nó tìm ra người ấy.

Ông Noa-Thê vừa nhìn chung quanh vừa nói:

— Nếu người ấy không biết trước kia, cho bây giờ nó đã biết trước rồi, thì nó đã đòi mặt, đòi y phục, còn gì nữa.

Nói đoạn ông đương dẩy còi áo, mở cà-vạt, đi thẳng lại phòng rửa mặt của con ông, lấy con dao cạo, đánh chà-phô-ông vào mặt, rồi cạo trụi bộ râu, bộ râu rất cần cho số cảnh-sát

đề nhieu người.

Vinh Phô ngồi nhieu, sợ hãi và cảm phứt.

Cạo râu xong, ông rẽ tóc cách khác, rồi lấy cái cà-vạt mới đương nằm trên mặt giường để mà thắt vào, lấy cái áo màu vàng của Vinh-Phô mà bận vào; đôi luôn cái nón của Vinh Phô, lại đứng trước gương soi nhìn thử, xem thích ý lắm; rồi cầm cái cần của Vinh-Phô mà xây lại nói với Vinh-Phô:

— Con xem thử bây giờ số cảnh-sát của con có thể nhìn ra cha nữa không?

Vinh-Phô nói nhỏ:

— Không, thưa cha, ít nữa con mong như thế.

— Bây giờ, con phải lo mà làm cho tiêu những đồ cha để lại đó.

— Xin cha cứ an tâm.

— Phải, phải! con đã cứu cha; không bao lâu nữa cha sẽ đến ơn lại cho.

Vinh-Phô ngẩng đầu lên.

— Con cũng chưa chịu tin sao?

— Con mong rằng cha sẽ biết cha làm.

— Con có gặp vua nữa không?

— Có lẽ.

— Con có muốn làm một nhà tiên tri trước mắt vua không?

— Tiên tri mà bảo họa thì có vai sừng gì, có được tiếp đãi từ lễ đâu.

— Phải, nhưng một ngày kia, người ta cũng sẽ biết ơn; giả sử sau có cuộc Phục-Hưng, thì con lại được trọng đãi hơn ai hết, nghiêm nhiên là bậc danh thần trong triều chờ lại.

— Vậy con nên nói với vua những gì?

— Hãy nói như thế này: « Muốn tâu Bệ-hạ, người ta gọi Bệ-hạ về

địa thế nước Pháp, về dự luận các thành phố, và về cái nể của quân đội; người mà ở Ba-lê gọi là con thú dữ ở đảo Côt-xô, người mà No-ve gọi là kẻ soạn đoạt ngôi vua, ở Ly-ông gọi là Bô-na-bạt-tô, và ở Gô-ra-nôp gọi là Hoàng đế. Bệ-hạ tưởng người bị đuổi, phải trốn tránh, kỳ thiệt người đang đương đầu, đi mau lắm đấy. Quân lính mà Bệ-hạ tưởng là đối kháng, một nhọc, ngã lòng, nên chỉ, chỉ chực mà trốn, kỳ thiệt là mỗi lúc mỗi thêm đông, không khác gì những viên gạch xô vào một vật gì từ trên cao rơi xuống. Muốn tâu Bệ-hạ, Bệ-hạ nên giao nước Pháp lại cho chủ chính của nó, cho người để chiếm nó chứ không phải mua nó, mà đi, đi mau, không phải vì sợ có đến nguy hiểm cho Bệ-hạ, vì người cứu địch của Bệ-hạ không sợ gì gì mà không tha thứ cho Bệ-hạ. Song làm cháu vua Xanh-Lu-y mà lại nhớ tướng giặc A-côn, Ma-rân-gô, Ô-tét-lit nơi tay cho sống thì nhục nhã quá. Gô-ra, con có nói thì nói như thế; không thì thôi, đừng nói gì hết, đi đi, lên mà đi, đừng lự phụ về những việc mà con đã làm ở Ba-lê đấy; nếu con đến mau thì bây giờ về cũng phải về mau; về đêm; vào cửa sau rồi đóng cửa nằm im, đừng làm bại ai; vì, cha nói thiệt cho con biết, lần này chúng ta không phải làm lỗi thói dẫu. Đi đi, con, Gô-ra. Nếu con biết nghe lời cha đây, hay là nói nghe lời bạn khuyên cũng được, thì con mới giữ được cái địa vị, cái chỗ làm của con. Và cũng là (ông Noa-Thê vừa nói thêm vừa mỉm cười) một phương pháp để cứu cha một lần nữa, nên vạn nhất cái cần chính trị

sẽ đưa con cao lên mà họ cha xuống thấp. Thế, chào con nhé. Lần sau con có đến Ba-lê, hãy ghé lại nhà cha chơi.

Nói vừa dứt lời, ông Noa-Thê xô cửa bước ra.

Vinh-Phô xanh mặt và run rẩy, chạy lại cửa sổ, kéo hé tấm màn, nhìn theo, thấy ông đương điềm điềm đi giữa hai ba người đương đứng nấp chỗ góc đường, có lẽ để chực bắt người râu đen, áo xanh, và mũ rộng vành.

Vinh-Phô đứng sững nhìn theo cho đến khi cha ông đi khuất vào ngã ba đường Bô-ti-xy. Rồi vội chạy lại quờ những đồ của cha ông để lại đó: cà-vạt và áo thì vậy nhẵn sát đây rương, mũ thì xếp nhẵn vào đây đó, cần thì bỏ gậy, làm ba, mà bỏ vào lò lửa; lấy cái mũ khác ra chụp lên đầu, gọi người bồi phòng vào, tính tiền với nhà hàng, nhảy vào chiếc xe đã chực sẵn. Đến Ly-ông thì được tin Bô-na-bạt-tô đã vào Gô-ra-nôp, lại giục đường thấy người ta nào động lắm; nên khi về đến Mặt-xây lại càng sợ hãi thêm.

XIII

Chính-phủ Trăm Ngày

Ông Noa-Thê nói rất đúng: việc quá mau như chớp. Ai nghĩ hẳn đã biết việc Nhị-phá-Luân ở đảo Eo-bô về, việc rất kỳ, từ xưa đến nay chưa hề có, mà từ nay về sau chắc cũng không có.

Cái « cá » kỳ nó nặng biết bao nhiêu, nhưng Lu-y XVIII lại chỉ đỡ một cách rất yếu đuối: ông đã không tin người nên cũng không tin việc. Tòa lầu quan chủ lẫn lộn những bất lực của tư tưởng mới do ông dựng

lên, nên mới chưa vững, nên chỉ một cái vẩy tay của Hoàng đế là đã làm sụp lún.

Vậy thì cái biết của Vinh-Phô không ích gì cho ông mà lại còn nguy hiểm cho ông nữa là khác, nên cái mê day Hào-dầu bội-tính, ông phải dứt bỏ.

Nếu ông Noa-Thê — rất có thể — lại dưới chân phủ Trăm Ngày vì những sự mạo hiểm của ông — không cho chủ cho thì hẳn là Vinh-Phô đã bị Nhị-phá-Luân cách chức rồi. Thế là ông Noa-Thê đã đến ơn cho người cha cứu ông hôm trước.

Bao nhiêu thế lực của Vinh-Phô dưới triều Trăm Ngày, cái triều rất dễ đoán sẽ đổ ngay mai, chỉ dùng để che đậy đầu bí mật mà Đổng-Thê toan nói tung ra.

Chỉ quan Thâm-phán nhà vua bị cách chức, vì tình nghi là lãnh đạo đối với chủ nghĩa Bô-na-bạt-tô.

Ông chủ tàu Mô-Ren mà chúng ta đã nói thuộc về phái dẫu, lúc này tuy không có thế lực to lớn gì nữa, vì ông là người khôn ngoan và có hơi rụt rụt, cũng như các nhà buôn tảo bán tiền mà nên giàu có khác, và tuy bị các đảng viên Bô-na-bạt-tô quá hăng cho là ôn hòa như trước, song ông cũng có thể kén nài một việc được; để đoán làm: việc kén nài ấy có quan hệ đến Đổng-Thê.

Ông Vinh-Phô vẫn giữ được địa vị cùng quan chức của ông, và đảm đương của ông vẫn nhất định, song phải hoãn lại chờ thời tốt hơn. Nếu Hoàng đế ngồi vững ngôi vàng, thì ông phải làm bạn với một người đàn bà mà thân sinh ông sẽ tìm cho ông chờ không lo gì. Trái lại, nếu có cuộc Phục-hưng thứ hai, vua Lu-y XVIII trở lên ngôi, thế lực ông Thanh-mây Lãng càng tăng lên, thì đảm đương ông lại càng dễ dàng hơn nữa.

Thế là quan quyền Thâm-phán đã tạm làm quan tòa nhất ở Mặt-xây.

(Còn nữa)